Selles tabelis äratab tähelepanu, et suhteliselt oleme kesk- ja kõrgema hariduse poolest vanadest kultuurimaadest kaugele ette jõudnud, kuna alghariduses neist kaugele maha oleme jäänud.

Mis puutub kutsekoolidesse, siis puuduvad kahjuks materjalid võrdluseks teiste maadega, peale Saksamaa. Siiski ei saa arvu 82,3 Tartu kohta pidada just väga väikeseks. Kui kogu maakonna keskmine elanikkude arv (188 000) jagada linna kutsekoolide õpilaste arvuga, siis saame keskmiselt iga õpilase kohta 286 elanikku, mis on kahtlemata kaunis suur arv ja näitab meie kutsekoolide hõredust.— Kokku tuleb Tartus iga 3,6 inimese kohta 1 õpilane.

Kirjaoskus Tartus. Kui võrrelda 1881. ja 1897. a. rahvalugemise andmeid 1922. a. rahvalugemise andmetega hariduse alal, siis paistab silma, et Tartu hariduslik tasapind 40 aasta jooksul on palju paranenud. Võtame näiteks võrdluseks kodanikkude kirjaoskuse nimetatud aastail. [1]).

Kirjaoskamatute arv Tartus.
Nombre des analphabètes à Tartu.

	Absoluutarv Nombre absolu			Suhtearv Nombre relatif		
	1881	1897	1922	1881	1897	1922
Ei oska lugeda ega kirjutada . . . Personnes ne sachant ni lire ni écrire	2030	1972	927	9,1	4.6	2,3
Oskavad ainult lugeda . . . . . Personnes sachant seulement lire	6134	—	1612	27,5	—	3,9
Kokku . En tout .	8164	—	2539	36,6	—	6,2

Kirjaoskamatuse protsent on seega viimase 25 a. jooksul poole võrra vähenenud. Üleriigiline kirjaoskamatuse protsent 15-a. ja vanemate kodanikkude hulgas oli viimase rahvalugemise andmeil 11,8, sellest 4,7% mehi ja 6,9% naisi. Lääne-Euroopas on kirjaoskamatuse % tunduvalt suurem, ainult oma lähemast naabrist Soomest jääb Eesti maha; viimases on 1910. a. rahvalugemise andmeil ainult 1,23% mehi ja 1,68% naisi, kes ei oska lugeda ega kirjutada.

Huvitav on veel jälgida, missuguseist vanusaastaist on pärit meie kirjaoskamatud. Võrdluseks on toodud 1922. a. andmed kogu maakonna (ühes linnaga) ja eraldi linna kohta.

Nagu tabelist lk. 641 selgub, on suurem osa kirjaoskamatuid kas eelkoolieelisi, 7—9 a. vanusest — 22%, või üle 60 a. vanu — 59,8%. Mis puutub eelkoolieelisti (7—8 a. vanuste) laste kirjaoskusse Tartus, siis on see kaunis kõrge ning tingitud suurel määral lastevanemate vaimlisest arenemisest, eriti nende kirjaoskusest; kogutud andmete põhjal peab igatahes oletama, et umbes 60% lapsi õpib lugema ja kirjutama omilt vanemailt. Eriti väärib tähelepanu kõrgem kirjaoskuse protsent 7—8-a. tüdrukuil. Kirjaoskus 9—14-a., s. o. koolikohus-

1) Andmed selle kohta ei ole kahjuks küll võrdsed, sest 1897. a. rahvalugemise andmeis on kirjaoskus arvestatud alates 9 a. vanusest, kuna 1881. ja 1922. a. rahvalugemise andmed algavad alles 14 (1881. a.) ja 15 (1922. a.) a. vanusest. Pealegi ei selgitanud 1881. a. rahvalugemise instruktsioonid kirjaoskuse mõistet küllalt täpsalt, milletõttu kirjaoskajate hulka sattus ka vaevalt-veerijaid ja ainult oma nime allakirjutajaid. Aga kui arvesse võtta, et koolieelise laste kirjaoskamatuse protsent 9—14 a. vanuseni õige vähe (1922. a. kuni 0,6%) erineb 15-a. ja vanemate kirjaoskamatuse protsendist, siis võib võrreldud andmeid pidada üsna identseiks.